

УПУТСТВО ЗА УВОЂЕЊЕ РОДНО ОДГОВОРНОГ БУЏЕТИРАЊА

Република Србија је посвећена континуираном подизању квалитета управљања јавним финансијама које ефективно одговарају на потребе свих њених грађана и грађанки.

Родно одговорно буџетирање доприноси побољшању ефективности и транспарентности буџета и омогућава бољи увид у користи које жене и мушкарци имају од буџетских политика.

На основу предлога Министарства финансија, 47 буџетских корисника на националном нивоу чини групу буџетских корисника који настављају са применом и даљим унапређењем родно одговорног буџетирања у својим предлозима финансијских планова за 2021. годину, са пројекцијама за наредне две фискалне године.

Буџетски корисници обухваћени Планом у својим финансијским плановима за 2021. годину треба да обезбеде унапређење програмске структуре на начин да у оквиру својих надлежности допринесу унапређењу родне равноправности у складу са Законом и релевантим националним секторским политикама и политикама у области родне равноправности, као и у складу са родним анализама у областима у којима су сачињене. Додатно, постојеће РОБ циљеве и показатеље потребно је даље унапређивати на основу искуства у досадашњој примени.

С обзиром на то да се родно одговорно буџетирање уводи постепено, важно је да критеријуми за избор РОБ циљева буду уједначени и усаглашени. У овом упутству утврђују се смернице за одговарајућу примену овог алата.

Корисници буџетских средстава приликом планирања полазе од важеће организационе и функционалне структуре, као и надлежности корисника према Закону о министарствима. Затим, корисник средстава укршта своје програмске циљеве и планиране приоритете који се тичу родне равноправности са препознатим приоритетима у Националној стратегији за родну равноправност и припадајућем акционом плану, као и у другим доступним релевантним родним анализама и студијама.

Уколико не постоје доступни подаци о изворима, узроцима, последицама и опсегу родне неравноправности у ресору који буџетски корисник покрива, потребно је предвидети израду родне анализе. У овом случају то ће бити и РОБ иницијатива која се може предложити у буџету за 2021. годину.

Пример приказивања израде родне анализе у буџету:

МИНИСТАРСТВО ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
Програм: 0607 - Систем јавне управе
Програмска активност: 0009 - Администрација и управљање

Циљ 1: Утврђивање приоритета за успостављање родне равноправности

Назив индикатора	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у 2019. год.	Циљна вредност у 2020 год.	Циљна вредност у 2021. год.
1. Израда секторске родне анализе <i>Извор верификације: Координационо тело за родну равноправност</i>	број	2018	0	1	0	0

Родна анализа обухвата поступак прикупљања, анализе и тумачења родно сензитивних података у одређеној области, ради бољег разумевања препрека у остваривању родне равноправности која је дефинисана законом у пракси, укључујући препреке у приступу јавним услугама или јавним добрима, неразумевање различитих потреба и приоритета које одређене полне, старосне, образовне и друге карактеристике имају и на које буџетски корисник одговара својим политикама и програмима.

Родна анализа треба да послужи усвајању стратешког приступа у отклањању родних неравноправности, односно улагању у оне приоритете у датој области или ресору, где ће програми који се финансирају остварити највећи помак у отклањању неравноправности.

Препорука је да се родна перспектива уводи прво тамо где је највећи допринос родној равноправности, на основу родне анализе односно доступних статистичких и аналитичких података, најјачи ефекат на отклањање неравноправности и побољшање квалитета живота циљаних група жена или мушкараца, девојчица или дечака, уклањање родно заснованих неравноправности и неједнаког приступа ресурсима, услугама и шансама.

Када је програмски приоритет изабран, буџетски корисник се одређује за начин на који ће увести родно одговорно буџетирање. Могући су следећи начини:

1. Уродњавање или интеграција родне равноправности у програме;
2. Посебна мера или афирмативна акција;
3. Редовна програмска активност, при чему су показатељи сада доступни по полу.

ПОКАЗАТЕЉИ

Родно сензитивни показатељи треба да мере циљ, односно све његове битне димензије. Где год је могуће, родно сензитивни показатељи треба да прате суштинску промену која води ка жељеном циљу који доприноси родној равноправности. Ако то није могуће, потребно је мерити утицај програма на жене и на мушкарце. У најмање пожељној варијанти, показатељи ће мерити обухват жена и мушкараца програмом.

Приликом описа сврхе програма потребно је навести и утицај на унапређење родне равноправности, укратко описати логику интервенције и навести користи програма за жене и/или за мушкарце. Такође је потребно сагледати полазно стање на основу садашњих података и укратко описати шта је проблем из угла родне неравноправности и како изгледа успех, односно промењена ситуација. Неопходно је навести и све изворе података и анализе које су коришћене у аналитичком процесу. Уколико подаци који су потребни за родну анализу нису доступни, навести да ће 2020. година послужити за прикупљање почетних података.

Приликом навођења правног основа потребно је навести законе из области родне равноправности (Закон о равноправности полова, Закон о забрани дискриминације и др).

Приликом описа програма и образложења кључних активности и услуга које се спроводе, односно пружају, обавезно навести и активности/услуге које ће буџетски корисник спровести/пружити ради остваривања циља у коме је дефинисана родна компонента.

Постоје различити начини за „уродњавање”, односно укључивање родне перспективе у циљеве и показатеље у оквиру програмске структуре:

1. Постављање посебног циља за жене или мушкарце са циљем смањења неравноправности

Ово решење је пожељно тамо где се планира посебна, афирмативна мера која за циљ има смањење или уклањање неравноправног положаја одређене групе. Пример овакве, циљане интервенције могао би да се нађе у програмима за развој женског предузетништва, циљаним субвенцијама у пољопривреди на секторе у којима су жене заступљеније, нпр. ратарство, или укључивању жена у ИКТ, тј. тамо где се издвајају наменска средства која су усмерена на одређену групу за коју постоје докази да је мање заступљена, у горем положају, или се суочава са додатним баријерама у приступу.

Табела 1: Пример 1

Циљ 1	Повећати заступљеност жена уписаних на СТЕМ смерове				
Индикатор 1.	Назив: Стопа жена уписаних на СТЕМ смерове	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				

Индикатор 2.	Назив: Стопа мушкараца уписаних на СТЕМ смерове	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				

Табела 2: Пример 2

Циљ 1	Повећати заступљеност мушкараца који користе одсуство ради бриге о деци				
Индикатор 1.	Назив: Стопа мушкараца који користе одсуство ради бриге о деци	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				
Индикатор 2.	Назив: Стопа жена које користе одсуство ради бриге о деци	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				

2. Узимање у обзир питања рода

Узимање у обзир питања рода тамо где, на основу постојећих анализа, већ имамо доказе о томе да је неопходно да се пажња усмери на родне аспекте проблема који решавамо. Нпр. питање безбедности у саобраћају има веома изражену родну димензију која се често игнорише, као и спречавање ширења ХИВ/АИДС-а или рака грлића материце.

Табела 3: Пример 3

Циљ 1	Развити родно осетљив приступ безбедности у саобраћају				
Индикатор 1.	Назив: Број студија о родним аспектима безбедности у саобраћају	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				
Индикатор 2.	Назив: Број родно осетљивих мера у Годишњем плану безбедности	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				

3. Диференцирање циљева и показатеља тако да се експлицитно односе на жене и мушкарце

Где год се циљ односи на лица, грађане или запослене, интервенција подразумева експлицитно навођење чињенице да се циљ заправо односи на мушкарце и жене, грађанке и грађане, девојчице и дечаке и сл.

У том случају показатељи треба да буду разложени по полу и другим релевантним демографским карактеристикама које су битне за родну анализу или анализу ефеката политика уопште. Напомена: добра је пракса да се паралелно изражава и апсолутна вредност (број) уз проценат, тамо где је јединица мере иначе изражена у %.

Табела 4: Пример 4

Циљ 1	Повећати запосленост незапослених жена и мушкараца кроз укључивање у мере активне политике запошљавања				
Индикатор 1.	Назив: Стопа запослености жена	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				
Индикатор 2.	Назив: Стопа запослености мушкараца	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				

ПРИМЕРИ у буџету за 2018. годину

ФИСКАЛНИ САВЕТ

Програм: 2305 - Праћење и предлагање мера за већу фискалну одговорност

Циљ 2: Анализа буџета Републике Србија са аспекта родне одговорности

Назив индикатора	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у 2018. год.	Циљна вредност у 2019. год.	Циљна вредност у 2020. год.
1. Мере за успешно спровођење РОБ Коментар: Фискални савет ће једном годишње да врши анализу буџета Републике Србије са аспекта родног буџетирања, у циљу оцене тренутног стања и доношења мера за унапређење. Извор верификације: сајт Фискалног савета	број анализа	2018	1	1	1	1

ДРЖАВНА РЕВИЗОРСКА ИНСТИТУЦИЈА

Програм: 2304 - Ревизија јавних средстава

Циљ 2: Објективно извештавање Народне Скупштине Републике Србије и свих заинтересованих страна о увођењу родно одговорног буџетирања у односу на број ревидираних субјеката

Назив индикатора	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у 2018. год.	Циљна вредност у 2019. год.	Циљна вредност у 2020. год.
1. % буџетских корисника обухваћених годишњим планом Државне ревизорске институције, а који су у обавези увођења родно одговорног буџетирања према плану министра финансија Коментар: Објективно извештавање Народне Скупштине Републике Србије и свих заинтересованих страна о увођењу родно одговорног буџетирања у односу на број ревидираних субјеката Извор верификације: Извештај о раду Државне ревизорске институције за 2018. годину http://www.dri.rs/cir/dokumenti.html	%	2017	0	80	90	100

СМЕРНИЦЕ ЗА УВОЂЕЊЕ РОДНО ОДГОВОРНОГ БУЏЕТИРАЊА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ

У оквиру спровођења реформе јавних финансија започет је процес унапређења програмског модела буџета кроз увођење принципа родно одговорног буџетирања у буџетски процес. До 2021. године предвиђено је да се заокружи процес постепеног увођења родно одговорног буџетирања за све буџетске кориснике на свим нивоима власти, сходно члану 16. став 1. Закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр. 103/15 и 72/19), путем плана његовог постепеног увођења **који доноси покрајински секретаријат за финансије, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе.**

Имајући у виду наведену законску одредбу потребно је да надлежни орган локалне власти на годишњем нивоу донесе план за увођење родно одговорног буџетирања којим ће одредити кориснике буџетских средстава који ће у својим финансијским плановима дефинисати најмање један родно одговоран циљ и одговарајуће показатеље који адекватно мере допринос циља унапређењу равноправности између жена и мушкараца, у оквиру једног или више програма или програмских активности.